

Karbono trafikoa Espainian: kutsatzaileen lapurreta berdea

Klimaren aldaketak ez dauka zertan tragedia izan beharrik... baldin eta ez bazara bizi itsasoak harrapatuko dituen lurraldeetan. Telebistako erreportaje apokaliptikoek herritarrok gaituzte izutzen, kutsatzaileak ez. Ikusi nola ateratzen dioten etekina kutsadurak eragindako arazoari haren eragile nagusiek. Tarteak, hemengoek.

| PELLO ZUBIRIA KAMINO |

ELCOMERCIO.ES

Arcelor Mittal da karbonoaren merkatuko etekin zerrendan txapeldun. Irudian, Asturiasko Avilesen duen faktoria.

ULERTZEN ZAILA ERRAZ AZALTZEA izan behar badu kazetariaren dohai-netako bat, *Carbon trade* edo karbono salerosketa ipuin txar batez adierazi beharko genuke.

Bazen behin gizon aberats bat altxorra egin zuena gainerako herritar guztiak izorratuz. Jauntxoak zerabilen sistemaren erruz etxeak bezala kaleak urez gainezka zeuden, hasieran behatza bete, gero orkatilaraino, belauneraino... Herritarrek txit larri zirenez, zerbait egin behar zela deliberatu zuten ordezkari politikoek. Eztabaida luze mamitsuen ondoren, aurkitu zuten soluzioa:

kutsadura sortzen zuena bera diruz pagatuko zuten arazoa bideratu zezan. Jauntxoak uholdearen kalteak pagatzeko partez “arazoa bideratzeagatik” kobratu zuen eta fabrika ibaian goragoko herrira urrundu. Geroztik, herrikoak eta auzokoak denak dira urpean, itolarria handitu da eta jauntxoak “arazoa bideratzeko” sos gehiago eskatzen du.

Sistema era pedagogikoan azaldu zuen Anni Leonardek *–The story of stuff* (Gauzen istorioa) famatuaren egileak *– The story of Cap & Trade* bideo famatuan, NET HURBILEK laburbildua 2009an. Uda honetan

operazioaren emaitzak erakutsi ditu Carbon Trade Watch erakundeak *“Castillos en el aire: El Estado español, los fondos públicos y el mercado de carbono de la Unión Europea”* txostenean.

Gizarte industrialak eragindako klima aldaketa larria izanik, hura geldiarazteko neurriak hartzeko ordezkari berriak aberatsetako agintariek korporazioen lobbyek bultzatuta arautegi konplexuz hornitutako negozio lerro berria osatu dute. Oron buru, klima aldatzen ari diren kutsadurak ugaritu dira izugarri... eta herritarren zergetatik ateratako dirutzak etekin berriak eman dizkie kutsatzaileei.

Poloniarren CO₂ merkea

Rafael Mendez kazetariak *El Pais*-en webgunean ezagutarazi du urriaren 5ean, antza denez Reuters agentziatik hartuta, nahiz eta bihar-munean paperezko egunkariak jaso ez. Espainiako ingurumen ministerioak 40 milioitan erosiko dizkiola Poloniari ia 100 milioi tona CO₂ isurtzeko eskubideak. Albistearen ontsa erakusten du negozioaren funtsa.

Kyotoko protokoloaren jarraipenak laster kontrola pasa behar duenez, Europar Batasunak zer-bait azkar egitea eskatu zion Espainiari. 1990eko isuriak gehienez %15ean handitzeko eskubidea edukiz, askoz kutsadura gehiago ari da ekoizten Espainia. Europa munduaren aurrean lotsagarri ez uzteko, gehiegizko kutsadura

eskubideak erosi beharra dauzka Espainiak.

Mariano Rajoyren Gobernuaren zorionerako, CO₂aren prezioak hondoratu egin dira krisi ekonomikoagatik. Multinazionalen lobbygintzaren eraginez, Europak goitik kalkulatu oparitu zizkien konpainiei kutsatzeko eskubideak. Orduko kontabilitatean, tona bat CO₂ erosi edo saldu zitekeen 20 euroko prezioan. Baina orain ekonomia-aren martxa hoztu denean, tona bat gutxiago isurtzeko zertifikazioa 7,5 eurotan dago. Baina prezio hori ere handiegia izango zen Espainiarentzako, urte hasierako kalkuluetan 500 milioi euroko gas-tua egin beharra baitzeukan CO₂aren kontabilitatea eguneratzeko.

Azkenean Poloniak salduko dizkio likidazio prezioan duela hogeitertetik hona komunismo garaiko industria asko itxi izanaren eskubideak. Berez Kyotoko arauak zorrotz betez eskubide horiek ezin-go lituzkete ordaindu, Espainiak behar dituenak atal diferenteetakoak direlako, baina bakearen izenean —eta korporazioen sakelaren gozagarri— Europako Elkartek ezikusia egingo diete tratua-aren xehetasunei. Horrela, Europak beteko du Kyotoko ituna, Poloniak sos batzuk eskuratu, Espainiak %53 gehiago kutsatuz %15 baino gehiago ez duela kutsadura igo argudiatu, kutsatzaileek segiko dute kutsatuz aberasten... eta Juan Carlos Borbonen subditoen sakeletan 800 milioi euro (gehiago) faltako dira.

1997an Kyotoko protokoloa onartzerakoan korporazio handiek lortu zuten isuri kutsagarrien merkatua, funtsean CO₂ karbonoarena, bi mekanismotan mamitzea. Alde batetik *cap and trade*, hau da, kutsadurantzako gehieneko topea eta trukea. Bestetik konpentsazioak, hemen kutsatzen segi urrutiko beste nonbait isuriak gutxitzearen truke. Horrela sortu zen salerosketarako gai berri bat, karbonoa. Salerosketarako... eta espekulaziorako.

Europar Kyotoko protokoloa 2005ean mamitu zen Isurien Merkataritzarako Europako Elkartearen Arautegia (RCCDE gaztelaraz-

ko sigletan, EU-ETS ingelesezko-etan) delakoan. *Carbon Trade Watch* behatoki independentearentzako Beatriz Martinez eta Tamra Gilbertsonen idatzi duten analisisian diote-nez, “egia zera da, Europar Batasunean isuriak handitzen ari direla eta sistemak ez dituela bere balizko helburuak lortu, baina industria kutsatzaileenei eskaini dizkiela negozio handiak egiteko aukerak”.

1990ean Espainiari eman bazitzaion isurtzeko %15 karbono dioxido gehiago, 2007rako %53an handituak zituen. Okerrena da, gainera, horretara iristeko Madrilgo administrazioak 750 milioi euro xahutu

dituela konpentsatzeko mekanismoetan. Herritarrek ordaindu eta enpresek kobratu: Arcelor Mittal batek 263 milioi euroko etekinak atera dizkio operazioari, Cemex porlangileak 210 milioi, Repsolek 105 milioi, Cementos Portland Valderrivas 97 milioi, eta abar.

Agintarien bedekapenarekin

EU-ETS karbono merkataritza sistemak 30 herrialde eta 11.000 fabrika biltzen ditu, tartean zentral elektrikoak, petrolio birfindegiak, siderurgiakoak, porlangileak, eta abar. Horiei kalkulatu eta eman zaizkie kutsatzeko hainbat kreditu

Mikeletegi pasealekua 53 • DONOSTIA
943308220 • www.arbelaitz.com

Arbelaitz Jatetxea

Karbonoaren Espainiako Funtza, haize-errotak eta indioak

Fondo Español de Carbono (FEC) delakoa daukate antolaturik Espainiako Estatuaren eta enpresa handien artean. Izaera pribatu eta publikoa dauka, Mundu Bankuak kudeatzen du 278,6 milioi dolareko kapitalean oinarrituta. FECean parte hartzen duten enpresa eta taldeen artean nagusienak dira: Endesa Generación, Enel-Viesgo Generación, Repsol, Gas Natural, Iberdrola Generación, Oficemen –porlana ekoizten duten konpainien elkarte–, Abengoa, Azuliber, Cementos Portland Valderribas, CEPSA eta Hidroeléctrica del Cantábrico.

Mundu Bankuaren webean Espainiako FECen 20 proiektu daude. Horien artean badira alde batetik HFC gasak erauztekoak, energia hidroelektrikoa sustatzekoak do Txinako zabortegetan gasak erretzekoak bezalakoak, baina baita Indiako Karnataka estatuan haize-errotak sailak eraikitzeko bezalakoak ere. Gisa honetakoa da orain arte ondoen dokumentatuta dagoen eta istiluak eragin dituen beste bat: Mexikoko Oaxacan eraikitako La Venta II parke eoliko.

2007an inauguratu zuten La

Venta II, energia eolikozko proiektu erraldoi baten osagai dena. Mexikoko hegoaldean Corredor Eólico del Istmo deitu dutenaren barruan aurreikusita daude La Venta saileko lau haize-errotak sail handi. Gamesa konpainiak La Venta I eta IIren artean pilatu ditu 100 generadore baino gehiago, bakoitza 850 Kilo-watteko potentziaren jabe.

Tehuantepec eskualdean, Oaxacan, bertako indigenek eta nekazariak gatazka bortitza asko nozitu dituzte errotak direla eta. Herriarrek salatzen dute inork ez ziela galde-tu gaiaz, eolikoekin egin nahi zutenaz engainatu egin zituztela, eta askok beren lurren jabegoa ere galdu egin dutela. “Enpresak [Iberdrolak] kaltetutako gure lurretako metro karratuko bi peso ordaindu nahi digu, nahiz eta horiek benetan hektareako 150.000 balio izan; ezin-go ditugu lurroak gehiago erabili, horietan bideak ebaki eta sortutako energia bideratzeko hodiak eraiki dituztelako”.

Komunitateko beste herritar batek esan du: “Orduan lurjabearekin harremanetan sartzen ziren eta 30 urterako kontratua sinatzen zuten; konpainiak diru kopuru bat

eskaintzen zuen, baina hasi gine-nean kalkuluak egiten ohartu ginen huskeria zela konparatuta liskarrean dauden lurroak ematen duten etekinarekin. Lurroak hektareako gutxienez 40 litro esne ematen dute eguneko, zortzi behi bazkatzen dituztelako. (...) Aldiz baserriarrei hilabete eta hektareako 260 peso [15 euro inguru] pagatzen zieten, engainu bat, gezur zikin bat nekazari-entzako”.

2011ko urriaren 28an bertako herritarrek ezagutarazi zuten, liskarrak izan ziren La Venta herri inguruan Carretera Panamericana errepidean, Oaxacako Juchitanen. Bertako komunitateek eten egin zuten kamioko pasabidea beren lurra babesteko eta parke eoliko gehiago instalatzea eragozteko. Polizia azaldu eta indarrez desegin zuen blokeoa, pertsona bat hil eta 20 gehiago zaurituz. Antza denez, inguruko herritarrek heriotza mehatxuak jaso zituzten hori gertatu baino zortzi egun lehenago, Amnesty Internationalek frogatutzat eman dituen mehatxuak.

*Carbon Trade Watch-en *Castillos en el aire...* txostenetik itzulia

edo baimen; hauek saldu nahiz erosi ditzakete elkarren artean edo urrutiko herrialdeetan energia berriztagarrietan egindako inbertsioekin konpentsatu. Laster sartu dira bankuak eta finantza erakundeak isurtzeko baimenon salerosketan.

Europako arauak egokitzeko, Espainiako Gobernuak *Plan Nacional de Asignación* (PNA) abiarazi zuen. Honen koordinatzailea Arturo Gonzalez Aizpiri izan zen, Repsoleko gizona. Energia, siderurgia, porlana, beira eta papera lantzen dituzten konpainia nagusiek hartu zuten parte planaren idazketan, gizarte zibilaren ordezkari bakar batek ez. Haren aktak sekretupean daude gaur artio.

Carbon Trade Watcheko dosierak salatzen duenez, Espainiako planean industrialetan lortu zuten kutsa-

tzeko baimenak puztea, krisiaren aurreko beroaldi ekonomikoan egin zutela aprobetxatuz. Espainia hormigoio festan murgildurik zegoen, 5.000 kilometro autopista eraiki dira hamar urtetan, aireportuak, beste inon baino etxe gehiago, era guztietako erakustoki erraldoiak... Burbuila lehertutakoan, industria- ren martxa epelduta, barra-barra emandako baimenak salgai dauzkate konpainia handiok.

Karbonoaren merkaturako etekin zerrendan Arcelor Mittal da txapel-dun. Espainian 2008 eta 2011 artean

Industriaren martxa epelduta, barra-barra emandako baimenak salgai dauzkate konpainia handiok

dohaineiko 18 milioi baimen lortu zituen. Europa osoan 97 milioi baimeneko soberakina kalkulatu zaio, merkatuan daukaten prezioetan kalkulatu 1.600 milioi euro balio dutenak. *Lobby*gintza gogorra egiten du Bruselan eta Estrasburgon Arcelor Mittalek, bateko edo besteko usina itxi eta milaka langile kalean uzteko mehatxuekin.

Zerrendako bigarrena eta laugarren daude bi zementu konpainia: Cemex mexikarraren Espainiako adarrari karbono salmentengatik 210 milioi euroko etekinak kalkulatu zaizkio eta Cementos Portland Valderrivas –Olaztin hondakinak erre nahi dituenari– 97 milioi. Bien artean Repsolek 105 milioi euroko etekin bereziak lortu ditu. Operazioa ondo borobiltzeko

Ibertrola blogetik hartutako argazkian, Mexikoko Oaxaca hirian iaz egindako manifestazioa Espainiako multinazionalak eraiki dituzten parke eoliko erraldoien kontra. Carbon Trade Watch erakundeak salatu duenez, "Espainiako estatuak dirutza handiak ematen dizkie karbonoaren nazioarteko funtsei, isurketak gutxitzeko ezertan laguntzen ez duen finantza merkatua sustatzen du eta konpentsazio kredituak bildu nahi dituzten enpresa handien hedatzea saritzen, aldi berean Espainiako osasun, hezkuntza eta gizarte ongintzan sekulako mozketak ezarriz, oraingo eta biharko herritarrek ordainduko dituztenak. (...) Subentzionatzen ari da enpresak Hegoaldeko herrien gain egiten ari diren kolonizazioa, are larriagotzen dituen populazioen lekualdatzea, giza eskubideen urraketa eta bertako ingurumenaren eta gizartearen suntsiketa".

hiru osagai izan dira beharrezkoak. Batetik, estrategiaren diseinua energiaren, porlanaren eta oro har jarduera kutsakorrenak dituzten korporazioen esku uztea. Fondo Español de Carbono partzuergoan denak daude, hasi Endesa eta Iberdrolatik, pasa Repsol, Gas Natural, edo Cepsatik eta porlangileak bil-tzen dituen Oficemen elkarteraino.

Bigarrenik, herrialde behartsua-

goetara jo da isurien konpentsazioak lotzerakoan. Karbonoaren trafiko hau kontutan eduki beharra dago munduko gatazketako asko ulertzeko. Mexikoko Oaxacan eraiki dituzten parke eoliko erraldoien kontra oldartu dira herritarrek, Txilen urtegi handien kontra, Kolonbian biomasazko zentralak eraiki dizkiete....

Operazioaren hirugarren oina

agintari politikoen konplizitatea da. Jose Maria Aznarrek, Elena Salgado presidenteordeak eta gaur ministroa den Luis de Guindosek lotura dute Endesarekin, Felipe Gonzalezek Gas Naturalekin, Jaiver Solanak Accionarekin... Eta Euskal Herriko politikari kutsatuen izenak? Kazetari gazteentzat lana bada. ■

ZINKUNEGI
OPTIKA

Garantia.

Egunez egun zure konfiantza geureganatzen dugu, produktu berriak eta zerbitzu berriak etengabe bilatuz.

Hernani, 23 · 20004 Donostia · T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com · www.zinkunegioptika.com

